

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Dobosi István*

Cím: *Igy indult...*

Forrás: *Nemzeti Ujság*

B+

(Hely)

1942 VIII. 9.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Csepreghy Ferenc

Idő

"1942"

Személy

IGY INDULT...

Csepreghy Ferenc születésének százéves évfordulójára

Most, 1942 augusztus 15-én lesz száz éve, hogy a rendkívül érdekes színvonalú pályát megfutott Csepreghy Ferenc született. A maga idejében és körülményei között kivételes tehetség volt. Rendkívül nehéz időkben, a *Bach-korszakban* indult el. Egy atyai jósa, segítő készségű pap fogta meg a kezét és indította el az írói pálya rögös útján.

Csikorgó januári délután egy szaporalépésű fiatalember haladt végig a Stáció-utcában. Hegyes tetejű báránybörkucsmáját mélyen a füllére huzta. Felsőtestét rövid posztóbekecs védte a maró hidegtől és csizmája talpa alatt meg-megcsikorodt a keményre fagyott hó. Nagy kerülővel eljutott a szélesen és hosszan terpeszkedő *Országutra*. Amint a nagy kert közepén mélyen bentülő *Nemzeti Múzeum* mellett elhaladt, pillanatra megállt és elnézegette a vaskerítés mögött ácsorgó zuzmarás fákat, amint fehér hósipkával a fejkön, szép rendben sorakoztak ott, mint a silbakra kirendelt katonák. Továbbhaladva elérte a *Beleznay-kert* megszűről integető fáit. A széles gyalogjárót itt már ellepte a vasárnapdélutáni járólók tömege.

Az Országut és a Kerepesi-ut sarkán szembetűnt egy sárgásbarna, irdatlan nagy épület: a *Nemzeti Színház* hajléka. Az ünneplőruhás közönségből sokan befordultak a nagy teátrum üvegablakos ajtaján. Mások kint maradtak és a falra ragasztott színlapot böngészgették.

A rövidbekecses fiatalember is megállt a színlap előtt és elolvasta a nágybetűket: *Csongor és Tünde, irta Vörösmarty Mihály*. Valami megszólalt a bensőjében, valami különösen parancsoló, lenyűgöző hang. Az ünnepélyesség érzése öntötte el egész gondolatvilágát. Életében ez volt az első találkozása az igazi színházzal. Már gyermekkorra óta, odahaza a falún és később az inasévek alatt *Esztergomban* sokat hallott a nemzeti teátrumról. De eddig még nem volt alkalma arra, hogy azt belülről is megláthassa.

Nyugtalanítóan megzörrent a zsebmélyén 30 krajcár, melyet vacsoramegváltási pénz címén kapott ma délben a mesztérétől, *Skultéty irtól*. Régi céhbeli szokás, hogy a bentlakó kosztos mesterlegények vasárnap estére mindig pénzben kapják meg a vacsorajárandóságukat.

Erős elhatározással már-már fogta is a pénztárfülkéhez vezető ajtó kilincset. De

mégis visszatorpant. Eszébe jutott, hogy neki tulajdonképpen ma délutánra nem ide kellett volna jönnie, hanem egy másik színházféle helyiségbe, ahol többen várják őt. Ott is színházi előadásról volna szó. Pontosan négy órára beszéltek meg ott a találkozózt. Bizonyára már türelmetlenül várnak is rá. Ez a gondolat elűzte vágyát, hogy megváltsa jegyét a Csongor és Tünde délutáni előadására. Erőt vett magán. Sarkonfordult és szapora lépésekkel megindult az Országuton, a messziről látszó óriási sárga épület, a rengeteg ablaku *Károly-kaszárnya* irányában.

Egy hosszu uton át a Gyár-utcába ért, annak is egyik sárgára meszelt, földszintes háza elé, melynek homlokára ki volt írva nagy betűkkel: *Katolikus legényegylet*. A kapu fölött pedig kisebb kalligrafikus betűkkel: *Isten áldd meg a tisztet Ipart!*

Benyitott a kapun, de végig se tudott szaladni a hosszu, havas udvaron, amikor egyszerre négyen is utját állták. Valamennyi hasonlókorú fiatalember. Az ijedtség kellemetlen érzése sirt le az arcukról.

— Mi történt, fiuk? Csak nincs valami baj?

Egy ovális arcú, nyurga fiatalember válaszolt:

— De bizony, Feri, baj van. Nagy baj. A főtisztelendő elnök ur *letiltotta a próbát*. Bezáratta a nagytermet és azt mondta, menjünk inkább sakkolni vagy keressünk más szórakozást, de színházat játszani nem enged. Azt is mondta, hogy mihelyest megérkezel, eredj be hozzá, mert

beszélni akar veled.

Az új jövevény fiatalember, szívében a bizonytalanság szorongató érzésével, megindult az udvaron keresztül az iroda felé. Illendően bekopogtatott és hangos „Diszertessék”-kel lépett be a tágas szobába.

Hosszu, zöldposztós asztalnál ott ült Szabóky Adolf piarista tanár ur fekete reverendában. Öklömnyi, hosszuszáru csibukjából hatalmas füstfelhőbe borította a szobát.

Felállott és elébe ment a jövevénynek. A fiatalember féltéken állt meg a hatalmas, faragott íróasztal előtt.

— Hát maga az a bizonyos Csepreghy Ferenc? Jöjjön már közelebb, hadd nézzek a szemébe.

— Igenis, főtisztelendő elnök ur, én vagyok.

Az elnök ur két lépéssel előbbre lépett és végigmérte szigorú, de jószágtól sugárzó tekintetével a rövidbekecses, csizmás fiatalembert.

— Hát igen... Csepreghy... Ismeri ezt az írást? — és az asztalról felemelt egy nagy köteg kéziratot. — Az a címe, hogy „Az elnök ur nevenapja”, irta és rendezte Csepreghy Ferenc. Író és rendező egy személyben. És még hozzá, amint látom, még szerepel is a szindarabban, mint leány. Ejha! Csudálatosan zseniális ember lehet maga, fiam. Ennyi mindenhez ért...

— Bocsánatot kérek, főtisztelendő uram. Nem akartam vele rosszat — kezdett megtegetőzni a fiatal Csepreghy. — *Klincsák* titkár ur találta ki, hogy az elnök ur nevenapját szindarab előadásával ünnepeljük meg. Ő kért, hogy írjak egy szindarabot.

Ne tessék haragudni...

Az elnök ur. elnevette magát, de azért szigorú arcot igyekezett mutatni.

— Klincsák? No, persze. Klincsáknak mindenben benne kell lennie. Ne értsen félre kedves fiam. Én nem haragszom azért. De legalább szívt volna nekem, hogy ilyen feladatra vállalkozott. Akkor mindjárt megmondhattam volna, hogy köszönöm, ne fáradjon, mert nekem elvem az, hogy nem engedem magamat ünnepeletetni. Ezért *nem engedem a szindarabot előadni*. Majd keressék én a könyvtárban valami alkalmasabb szindarabot.

— Akkor adnék valami más, alkalmasabb szindarabot — kapta fel a szót a fiatalember.

— Talán irt másikat is?

— Igenis. Van ezenkívül még három más szindarabom. Itt vannak a Klincsák titkár fiókjában. Ha tetszik parancsolni elnök urnak, mindjárt behozom őket.

Az elnök meglepetésében csak annyit tudott mondani:

— Igen. Hozza, fiam. Kérem...

Csepreghy kiszaladt és pillanatok múlva három hatalmas vastag kéziratcsomaggal tért vissza.

Szabóky alig tudta visszafojtani kitörő csodálkozását.

— Üljön le, édes fiam — és közelebb húzott egy vastag bőrszéket. — Maga valóságos csodaember. Szindarabíró, rendező, sőt még játész is egy személyben. Ilyet még nem láttam. Mondja fiam, hol tanulta a szindarabírást?

— Csak úgy magamtól. Már inaskoromban kezdtem irogatni Esztergomban, mert ott tanultam az asztalosmesterséget.

— Hány éves maga tulajdonképpen, Féri?

— 1842-ben születtem Szalkán, augusztus 15-én. Most 21 éves vagyok.

— És játszották már valahol a szindarabjait?

— Még eddig sehol. Pedig úgy szeretném, ha egyszer...

Az elnök félbeszakította:

— Ne féljen, fiam. Fogják játszani a szindarabjait. Ugy látom, magának van ehhez tehetsége. Engem érdekel a dolog. Szívesen elolvasom a szindarabjait, ha maga is úgy kívánja és véleményt mondok róluk.

— Igazán? Nagyon, nagyon köszönöm, főtisztelendő uram. Ha szíves volna elolvasni és elbírálni őket. Köszönöm.

Lehajolt és megcsókolta a papnak a szék támláján heverő kezét.

Az elnök elhárította magától és atyai jószággal mondta:

— Szívesen elolvasom, kedves fiam. Kérem, hogy mához két hétre jöjjön el a válaszáért.

A fiatal Csepreghy arcát az öröm pirja öntötte el. Az előbbi szorongó rossz érzése egyszerre elmúlt. Távozóban, amikor elköszönt, az ajtóból még egyszer visszaszólt:

— Köszönöm, főtisztelendő uram. Mához kéthétre ilyenkor eljövök. Köszönöm a jószágát.

És a korán sötétedő délután hazafelé indult.

*

Irt azután sok szindarabot. Csaknem valamennyit az 1875-ben megnyitott *Népszínházban* mutatták be. Igazi maradandó sikert két eredeti népszínművével, a *Sárga csikóval* és a *Piros bugyellárral* érte el. Pest és az ország magyarosításának nagy munkájával rászolgált arra, hogy centenáriumán az utókor kegyelettel emlékezék reá.

DOBOZI ISTVÁN.